

Okulásul a jövőnek

A közelmúltban jelent meg A magyar föld sorsa (Agroinform Kiadó. Budapest, 2014.) című kötet, amelyben öt neves tudós – Andrásfalvy Bertalan, Ángyán József, Márai Géza, Molnár Géza és Tanka Endre – elemző írásai olvashatóak földviszonyaink múltjáról és jelenéről a jövőnek. Mi most Andrásfalvy Bertalant kérdeztük, miként látja a magyar föld sorsát. Hardi Péter 2016-os interjúja a Szabad Föld Kalendáriumában.

– Professzor úr az írásában azt mutatja be, hogy földművelő elődeink – amíg hagyták – milyen nagyszerű harmóniában tudtak élni a természettel. Miért annyira fontos ez?

Azért, mert meggyőződésem, hogy egy nép boldogulása attól függ, hogy tagjai milyen kapcsolatban, viszonyban vannak egymással és az életet adó környezettel. Ez a két viszony szorosan meghatározza egymást. Az egésznek pedig a kereszténységben is megfogalmazott erkölcsi norma az alapja.

– A sokistenhitű népek azonban mintha nagyobb harmóniában élnének a természettel.

A törzsi vagy állami szervezeteket még ki nem alakító, természeti népek kutatására szakosodott verbita szerzetesek néprajzi kutatóintézete bebizonyította, hogy e primitívnek tartott népek együttélési normái megegyeznek azokkal, melyeket a kereszténység is elénk állít. Önfeláldozó módon segítik a rászorulókat, vezetőik szolgálatnak tekintik tisztségüket, tartós párházasságban élnek és egyistenhívők.

– Alapvetően miben változott meg az ember viszonya a természethez?

Eleink nagyon jól ismerték a természetet, gazdag változatosságát sokoldalúan kihasználták megélhetésükhöz, miközben biztosították a gazdagság fenntarthatóságát. Vagyis fenntartható módon éltek. A ma emberének, különösen a városi életformában, alig van kapcsolata a természettel. Tárgynak, tőkének tekinti, amiből a lehető legtöbbet leggyorsabban akar kisajtolni magának. Ez fenntarthatatlan, ezért önbecsapás.

– Milyen jelei vannak a fenntarthatatlanságnak?

Hogy csak egyetlen példát említsek: a megtermelt javak, vagyis a termésátlagok egyre magasabbak, ám a belőlük készült ennivaló tápértéke a korábbi töredéke. Erről egyébként a kötetben Márai Géza írt tanulmányt.

– A természettel való együttélés az oka annak is, hogy – miként professzor úr a kötetben említi – a honfoglalást követően alig telik el néhány száz év, és népességben, erőben utolértük a franciákat, angolokat?

Ez annak köszönhető, hogy a Kárpát-medence által nyújtott adottságokat felmértük és bölcsen a magunk javára fordítottuk. Vagyis együtt éltünk a természettel.

– Mikor és miért kezdődött a romlás?

Az első csapás valamikor a XIII. században érte az Alföldet. A kapzsi főurak egy része, kizárólag saját érdekeit szem előtt tartva, mindenáron több legelőt akart szerezni Nyugatra jó pénzért kihajtható marhái számára. Kegyetlen háborút indítottak egymás ellen a legelőért, melyben az Alföldet behálózó, sokoldalúan gazdálkodó kicsiny falvak sokasága pusztult el.

– Pedig a közvélekedés szerint a pusztulás elsősorban a törökhöz köthető.

A sok kicsiny alföldi falu eltűnése, helyükön a mezővárosok létrejötte, az egykori fás, ligetes, kertes, halastavas, szántóföldes környezet fátlan pusztá legelővé alakulása mindenképpen a török előtti korra tehető, ezt újabb régészeti és történeti munkák is bizonyítják.

– Ahol viszont a természettel való együttélés tudását birtokolták eleink, ott miképpen kell elképzelnünk a gazdálkodást? Az ugyanis bizonyos, hogy a Kárpát-medence belső területein a szükségesnél kevesebb csapadék hullik.

Ez igaz. Ami csapadékban hiányzott az Alföldön, az a víz minden esztendőben megérkezett az Alpokból és a Kárpátokból a nyáreleji árvizekkel. Ezt a magyarok mesterséges csatornákkal, fokokkal minden előntheső árterületre szétvezették és visszatartották. Ezzel öntözték meg az erdőket, az erőkben gondozott gyümölcsfákat, árteri legelőket, miközben az elöntött, sekély, könnyen felmelegedő vízben a halaknak a legkiválóbb szaporodását is biztosították. A halastavak nemcsak a nagy folyók mentén, hanem az egész országban igen nagy számban léteztek a középkorban. E vízfelületek és a talajban megőrzött víz az el nem öntött felületek és a levegő nedvességtartalmát is kedvezően alakította. Az árteri legelők és erők télen is biztosították az állatállomány bőséges táplálékát.

– A pusztai s az árteri gazdálkodás eredményessége tehát összehasonlítható – az utóbbi javára.

Így van, és ami nagyon érdekes, nemcsak az eredményessége, hanem a népesség alakulása szempontjából is. Összeírásokból tudjuk, hogy az alföldi mezővárosok népességét évszázadokon keresztül pótolták például a baranyai, árteren is gazdálkodó apró falvakból jött fiatalok.

– A török kiűzését követően viszont már országszerte megbomlott az egyensúly.

Az 1767-es Mária Terézia-féle úrbéri rendezéssel megszületett magyar nagybirtok Európa egyik legtorzabb birtokszerkezete. Azelőtt a földbirtokosok majorsági földjei a megművelt területeknek még csak öt százalékát tették ki, a többi jobbágykézen volt. Ez az egészséges arány torzult fokozatosan a nagybirtok javára, a jobbágyok közösen használt erdeinek és árterületi legelőinek földesúri kisajátításával.

– A nagybirtoknak viszont nem érdeke a fenntartható fokgazdálkodás.

Miként is volna érdeke, amikor fokgazdálkodással a falvak népei magukat sokoldalúan tartották fenn, míg a nagybirtokok az árugabona termelésével a profit maximalizálására törekedtek. Ebbe a sorba illik bele a folyók átgondolatlan szabályozása is, részben a minél nagyobb gabonatermő terület szerzése, részben a könnyebb gabonaszállítás érdekében,

aminek egyébként a fokok is útjában álltak.

– Pedig a folyószabályozást általában a modernizáció példaként szokták említeni.

Rövidtávú hasznot hozhat, amint azonban sokszorosan meghalad a hosszú távon okozott kára. Hiszen, ahogy említettem, a Kárpát-medence belső részein kevés a csapadék. A magas hegyekből pótlódó szükséges mennyiséget ajándékként kapjuk meg - ám ahelyett, hogy a lehető legtovább magunknál tartanánk, botor módon a lehető leghamarabb igyekszünk tőle megszabadulni, átkergetni az országon a tápdús hordalékkal együtt.

– A természet átalakítása, a nagybirtok ma is mindennapjaink része. Játsszunk el a gondolattal, hogy szabad kezet kap. Mit tenne?

Amennyire csak lehet, lebontanám a nagybirtokokat, és sokoldalúan gazdálkodó, a természeti környezetet gazdagító családi gazdaságokat hoznék létre helyükön. Ezek által a vidék, a falvak és népünk ismét lehetőséget kapna a fennmaradásra, gyarapodásra, fenntartható gazdálkodásra.

– Tudnák, mi a módja ennek?

Természetesen rengeteg további kutatás, oktatás is szükséges eleink elfelejtett, rejtett tudásának felderítéséhez és átadásához. Biztató jeleit látom e munkának.

– És miből származna az országnak az a bevétele, ami most a mezőgazdaságból folyik be?

Abból, amit a legkorszerűbbnek nyilvánított mezőgazdasági országoknak, Dániának, Hollandiának, Franciaországnak a példája is mutat. Azokban is a családi gazdaságok dominálnak, ám a megfelelő törvényi szabályozással és a nagyszerű feldolgozó iparukkal óriási bevételekhez jutnak.

– Valaha a mi élelmiszeriparunk híre is túlnőtt országunk határán.

Erre kell ismét törekednünk. Az egykori élelmiszeriparunkat a külföldi tulajdonosok gyakorlatilag felszámolták. A privatizáció során becsapták a magyar kormányt. Ismét fel kell építenünk azt az egészséguket szolgáló, természeti gazdaságunkat megőrző, fenntartható módon, családi gazdaságokban termelt alapanyagokból.

Forrás:

Szabad Föld Kalendárium 2016. 28-30.